

Self-broadcasting with Live-streaming Suicide and Suicide Attempts through Social Media: An Analysis Using Structure and Agency Perspectives**

Siripong Palakawong-na-ayudhya*

Abstract

This article aims to present the possibility of bringing sociological perspectives of using structure and actor/agency to explain self-broadcasting by live-streaming suicide and suicide attempts through social media. The analysis found that social media could be both a channel and a part of the social spheres of online social networks. The relationships among social media users are difficult to be typified because of their weak ties. Although there are some regulations for controlling or organizing those relations like actual society, advanced technology of social media application makes the structure in virtual society one that allows social media users as agencies to obtain data and to contact others without limitations of time and space. Thus, they are free to produce and broadcast their desired identities, including by live-streaming suicide/suicide attempts. Consequently, due to the convergence of structure and agency dimensions in the phenomenon, using structuration theory for explaining the phenomenon is appropriate. This is because the theory views structure and agency together.

Keywords: *suicide, suicide attempts, social media, self-broadcasting*

*Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Henri Dunant Road, Pathumwan, Bangkok 10330. Email: siripong.spa@gmail.com

**Received May 8, 2017; Accepted June 20, 2017

การเผยแพร่ตัวตนด้วยการถ่ายทอดสดการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม: มุมมองการวิเคราะห์แบบโครงสร้างและผู้กระทำการ**

ศิริพงศ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา*

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอความเป็นไปได้ของการนำมุมมองการวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาทั้งแบบโครงสร้างและผู้กระทำการ มาใช้อธิบายปรากฏการณ์การเผยแพร่ตัวตนด้วยการถ่ายทอดสดการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม จากการวิเคราะห์พบว่าสื่อสังคมสามารถเป็นได้ทั้งช่องทางและพื้นที่ทางสังคมส่วนหนึ่งบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งมีลักษณะเป็นสายสัมพันธ์แบบอ่อน จึงทำให้ยากต่อการจัดรูปแบบความสัมพันธ์อย่างเป็นแบบแผนแม้มีกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดระเบียบเชิงสังคมปกติ แต่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเกี่ยวกับสื่อสังคมจึงทำให้โครงสร้างในสังคมเสมือนจริงเปิดโอกาสให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในฐานะผู้กระทำการสามารถมีปฏิสัมพันธ์โดยปราศจากข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ รวมถึงเสรีภาพในการผลิตสร้างและการเผยแพร่ตัวตนซึ่งในที่นี้ คือ การถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามตัวตาย ด้วยเหตุนี้จากการบรรจบกันของมิติเชิงโครงสร้างและผู้กระทำการในปรากฏการณ์ดังกล่าว การนำทฤษฎีโครงสร้างผู้กระทำการ (structuration theory) มาใช้อธิบายจึงมีความเหมาะสม เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวให้ความสำคัญกับมุมมองแบบโครงสร้างและผู้กระทำการโดยพร้อมกัน

คำสำคัญ: การฆ่าตัวตาย, ความพยายามฆ่าตัวตาย, สื่อสังคม, การเผยแพร่ตัวตน

*อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 อีเมล siripong.spa@gmail.com

**ได้รับบทความ 8 พฤษภาคม 2560; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 20 มิถุนายน 2560

1. บทนำ: สื่อสังคมในฐานะรูปแบบใหม่ของการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม

สื่อสังคม (social media) นอกจากเป็นช่องทางหนึ่งของการสื่อสารในรูปแบบสื่อดิจิทัล (digital media) ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน สื่อสังคมยังเปรียบเสมือนพื้นที่ทางสังคม (social space) อย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมแบบโลกเสมือนจริง (virtual world) เนื่องจากความเจริญของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารในสังคมสมัยใหม่จึงทำให้เกิดการสร้างโครงข่ายที่เชื่อมต่อบุคคลที่ได้ใช้สื่อสังคมอย่างทั่วถึงกันบนโลกใบนี้ในลักษณะเครือข่ายสังคมออนไลน์ (online social network) โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้พบปะหรือเผชิญหน้า (face-to-face) กันโดยตรง แต่ก็สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเกิดขึ้นได้ (Luxton, June and Fairall 2012, S195) อย่างไรก็ตามลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคม คือ ผู้ที่ใช้สื่อสังคมไม่จำเป็นต้องรู้จักหรือมีความสนิทสนมต่อกัน และสามารถมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดในมิติด้านเวลา (time) และสถานที่ (space) (Hogan 2010, 377) กล่าวอีกนัย คือ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ทางสังคมเช่นนี้เป็นผลมาจากการยืดขยายของมิติด้านเวลาและสถานที่ไปพร้อมกัน (Chetta Puanghut 2005, 105)

ด้วยเหตุนี้ เมื่อการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้เกิดขึ้นบนพื้นที่สื่อสังคม จึงส่งผลให้บุคคลอื่นที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวสามารถรับรู้ถึงการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลดังกล่าวได้อย่างทันท่วงทีหรือในระยะเวลาอันสั้น กล่าวคือ เนื่องจากลักษณะความเป็นสังคมแบบเครือข่ายออนไลน์

การสร้างนำเสนอและเผยแพร่ตัวตนในพื้นที่ทางสังคมของตนเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ผ่านการกระจายข้อมูลข่าวสารหรือเรื่องราวเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ โดย “การแชร์” (share) หรือการแบ่งปันข้อมูล จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยง่าย อันส่งผลให้ผู้ใช้สื่อสังคมจำนวนหนึ่งได้รับรู้ข้อมูลดังกล่าวได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง (Mangold and Faulds 2009, 357-359; Luxton, June and Fairall 2012, S195)

อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยลักษณะของสื่อสังคมที่ไร้พรมแดนทั้งในแง่มิติเวลาและสถานที่ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยอยู่กับตัว เช่น โทรศัพท์อัจฉริยะ (smart phone) แท็บเล็ต (tablet) คอมพิวเตอร์ (computer) ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นอุปกรณ์ที่มีโปรแกรมประยุกต์ (application) เกี่ยวกับสื่อสังคม อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) ฯลฯ ได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ของสื่อสังคมอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะปรากฏอยู่ในรูปแบบของข้อความหรือคำพูด รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหวในรูปแบบคลิปวิดีโอ (video clips) ที่สามารถเป็นได้ทั้งลักษณะการบันทึกไว้ก่อนล่วงหน้าหรือถ่ายทอดสด (live broadcast) ส่งมายังผู้รับสารได้ปราศจากข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเกิดขึ้นของสื่อสังคมประเภทต่าง ๆ และได้รับความนิยมในการใช้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน จึงเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ให้มีลักษณะตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ เช่น การรู้ข่าว/ข้อมูล

เหตุการณ์มากขึ้น การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ อย่างสมจริงมากขึ้นอันเปรียบเสมือนได้อยู่ใกล้กัน เป็นต้น

จากความพยายามในการพัฒนาเทคโนโลยีด้านสื่อสังคมเพื่อให้ตอบสนองต่อความเหมือนจริงในการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์โดยปราศจากเงื่อนไขด้านเวลาและสถานที่มากขึ้น จึงนำไปสู่การเกิดสื่อในลักษณะที่เรียกว่า “สื่อสตรีมมิง” (streaming media) ซึ่งเป็นสื่อที่มีการส่งข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายได้อย่างต่อเนื่องเหมือนการไหลของกระแส น้ำ โดยผู้รับชมสื่อไม่จำเป็นต้องดาวน์โหลด (download) เหมือนในอดีตซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการรอก่อนที่จะได้รับชมสื่อ แต่เทคโนโลยีดังกล่าวได้รับการพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการส่งข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ตามเวลาจริง (real time) ทำให้ผู้ชมได้รับสารผ่านสื่อได้อย่างรวดเร็วมากขึ้นโดยไม่ต้องใช้เวลาในการดาวน์โหลดข้อมูล (Conklin et al. 2001, 269) สมภาวะเช่นนี้จึงมีลักษณะก้าวล้ำกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมแบบเดิมของมนุษย์ที่ค่อนข้างมีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการรับชมสื่อหรือการรับทราบข้อมูลข่าวสาร เพราะการเกิดขึ้นของสื่อสตรีมมิง จึงทำให้ปัจเจกบุคคลทั่วทุกมุมโลกที่อยู่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลทุกอย่างตามที่ต้องการได้อย่างเสรี รวดเร็ว และ/หรือทันต่อเวลาจริงมากขึ้น

จากลักษณะดังกล่าวของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่เข้ามามีส่วนสำคัญต่อการสร้างและ

การแบ่งปันพื้นที่ทางสังคมในรูปแบบสื่อสังคมตามที่กล่าวไปในข้างต้น ด้วยเหตุนี้เมื่อพิจารณาถึงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในมิติของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เป็นผู้รับสาร (receiver) กับผู้ส่งสาร (sender) ในบริบทของการเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงสามารถอธิบายได้ว่าสำหรับผู้รับสารมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่ปรากฏบนสื่อสังคมได้อย่างไร้ขีดจำกัด ยกเว้นในกรณีผู้เผยแพร่ข้อมูลจำกัดสิทธิการเข้าถึงข้อมูลสำหรับบางคนหรือไม่ได้ตั้งค่าการเผยแพร่ข้อมูลแบบสาธารณะ (public) ซึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้เผยแพร่ข้อมูลเป็นหลักว่าต้องการเผยแพร่ข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมายในระดับที่เป็นส่วนตัว (private) มากน้อยเพียงใด¹ ทั้งนี้ผู้รับสารยังสามารถตั้งค่าในการเลือกหรือไม่เลือกรับสารบางประเภทหรือจากผู้ใช้สื่อสังคมบางรายได้เช่นกัน เช่น การตั้งค่าการกีดกัน (block) ไม่ให้แสดงเนื้อหาของผู้ใช้สื่อสังคมบางรายที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หรือไม่ต้องการพบเห็นข้อมูลจากบุคคลเหล่านั้น เนื่องจากการรับรู้ถึงข้อมูลที่เกิดขึ้นสามารถเป็นปัจจัยเหนี่ยวนำไปสู่การสะท้อนกลับของความคิด อารมณ์ความรู้สึกและทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมที่มีต่อข้อมูลที่ได้เสพผ่านสื่อสังคมดังกล่าวตามมา

ในขณะเดียวกันสำหรับผู้ส่งสารหรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลลงไปบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านสื่อสังคมก็มีเสรีภาพที่จะเลือกนำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างไร้ขีดจำกัดเช่นกัน เว้นเสียแต่มีการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาโดยผู้ดูแลช่องทางการสื่อสาร (administrator) ของสื่อสังคมแต่ละประเภทว่า

¹ความปัจจุบันทันด่วนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดจากการตั้งค่าระบบในการแจ้งเตือน (notification) ด้วยฟังก์ชัน (function) ต่าง ๆ เช่น ฟังก์ชันการแท็ก (tag) บุคคลที่ผู้เผยแพร่ข้อมูลต้องการจะแจ้งให้พบเห็นการกระทำหรือข้อมูลของตนเป็นพิเศษ ทำให้ผู้ที่ถูกแท็กเมื่อได้รับการแจ้งเตือนผ่านสื่อสังคมก็จะเปิดเข้าไปชมและได้รับรู้ข้อมูลหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เผยแพร่กำลังนำเสนอ รวมถึงการตั้งค่าแบบสาธารณะ (public) เพื่อให้ผู้อื่นได้ติดตามอย่างทั่วถึง ซึ่งการตั้งค่าดังกล่าวเป็นแบบกำหนดเอง อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้สามารถปรับเปลี่ยนความเป็นส่วนตัวของพื้นที่ส่วนตัวได้ตลอดเวลาตามความต้องการในการใช้งาน

เข้าข่ายเป็นการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือฝ่าฝืนมาตรฐานทางศีลธรรมซึ่งมีกฎและกติกาแต่ละประเภทสื่อสังคมหรือไม่² อาทิ การระงับการใช้ชั่วคราวหรือยกเลิกบัญชีผู้ใช้สื่อสังคม ในกรณีที่มีการตรวจสอบเนื้อหาที่แชร์ที่มีลักษณะเข้าข่ายการคุกคาม การข่มขู่ การใช้ความรุนแรง การละเมิดผู้อื่น ฯลฯ รวมถึงการให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานในรัฐ ในกรณีที่พบความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายทางร่างกายหรือมีภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของสาธารณะ ฯลฯ จึงกล่าวได้ว่าการใช้สื่อสังคมหรือการอยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์แม้เป็นสังคมเสมือนจริงแต่ก็เป็นสังคมที่มีกฎและกติกาหรือบรรทัดฐานทางสังคมเช่นเดียวกันกับสังคมในโลกแห่งความเป็นจริง

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ในบริบทการใช้สื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นชุมชนเสมือนจริง แม้ผู้ส่งสารมีเสรีภาพในการเผยแพร่ข้อมูลบนพื้นฐานมาตรฐานการเผยแพร่ข้อมูลของสื่อสังคมประเภทต่าง ๆ ก็ตาม แต่การระงับการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมอาจไม่ได้เกิดขึ้นได้ในทันที เนื่องจากต้องมีการแจ้งรายงานปัญหาแก่ผู้ดูแลช่องทางการสื่อสาร ซึ่งจำเป็นต้องมีการใช้เวลาสำหรับการพิจารณาตรวจสอบการรายงานปัญหาดังกล่าวด้วยเช่นกัน จากข้อจำกัดเช่นนี้ จึงส่งผลให้การเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือขัดต่อมาตรฐานต่าง ๆ อาจปรากฏและได้รับการนำเสนออยู่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารหรือผู้ใช้

สื่อสังคม ณ ช่วงเวลาดังกล่าว สามารถเข้าถึงและรับรู้ถึงข้อมูลที่อยู่ในระหว่างการเผยแพร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบการถ่ายทอดสด (live) ในรูปแบบคลิปวิดีโอซึ่งมีลักษณะเป็นการเผยแพร่การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะเสมือนจริงมากกว่าการใช้คำพูดหรือภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องจากการเคลื่อนไหวหรือแสดงออกตามเวลาจริง (real time) ของการกระทำหรือพฤติกรรมที่กำลังเกิดขึ้น กล่าวคือ ถ้าวิเคราะห์ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารในบริบทเครือข่ายสังคมออนไลน์ การถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมจึงสะท้อนถึงเจตนาของผู้ส่งสารที่ต้องการเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับตนเองผ่านการเคลื่อนไหวหรือการทักิจกรรม ณ เวลาปัจจุบันให้ผู้รับสารได้รับรู้ไปโดยพร้อมกันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวหรือการทักิจกรรมที่กำลังเกิดขึ้น ทั้งนี้ ในกรณีดังกล่าว ถ้าสมมติให้ผู้เผยแพร่ข้อมูลได้ตั้งค่าการเผยแพร่แบบสาธารณะ ประกอบกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมในลักษณะการแบ่งปัน (share) หรือการส่งต่อ (forward) จึงสามารถเป็นปัจจัยสนับสนุนให้คลิปวิดีโอที่กำลังได้รับการถ่ายทอดสดได้รับการเผยแพร่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ในระดับวงกว้างมากขึ้น

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามผ่านสื่อสังคมของผู้ส่งสาร จึงเป็นการเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะทั้งเกิดขึ้นจริงและเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันกับการที่ผู้รับสารหรือผู้ใช้สื่อสังคมรายอื่นกำลังอยู่ในระหว่างการเข้า

² ผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลมาตรฐาน/กฎและกติกากาการใช้สื่อสังคมประเภทต่าง ๆ จากเว็บไซต์/แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง อาทิ

- มาตรฐานชุมชนในเฟซบุ๊ก เข้าถึงจาก <https://www.facebook.com/communitystandards/> (accessed May 6, 2017)
- ข้อบังคับของทวิตเตอร์ เข้าถึงจาก <https://support.twitter.com/articles/20170463> (accessed May 6, 2017)
- หลักเกณฑ์ของชุมชนในวิดีโอยูทูบ เข้าถึงจาก <https://www.youtube.com/yt/policyandsafety/th/communityguidelines.html> (accessed May 6, 2017)

ถึงข้อมูลบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ การถ่ายทอดสด เช่นนี้จึงเปรียบเสมือนการได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารโดยตรง เพราะทำให้ผู้รับชมได้เห็นทั้งรูป เสียง และการเคลื่อนไหวของพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่ผู้ส่งสารได้ออกอากาศเผยแพร่เพื่อนำเสนอตัวตนของตนให้ผู้อื่นได้รับชม (self-broadcasting)

สำหรับลักษณะเนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดสดเกี่ยวกับตัวตนของผู้ใช้สื่อสังคมในฐานะผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละผู้ใช้ เช่น การนำเสนอพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน อาทิ การบริโภคอาหาร การท่องเที่ยว การเดินทาง การใช้เวลาว่าง การทำงาน การพบปะสังสรรค์ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่ถูกมองว่าเป็นเน็ตไอดอล (net idol) หรือผู้ที่มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม (celebrity)³ เพื่อสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ติดตามหรือกลุ่มของผู้ที่นิยมชมชอบ (fan club) การใช้สื่อสังคมเป็นช่องทางสำหรับการขายและ/หรือรายงานผลการใช้สินค้า (product reviews) ตลอดจนการใช้เป็นช่องทางสำหรับการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสำนักข่าวและหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

ในมุมมองของผู้เขียนบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrity) กับเน็ตไอดอล (net idol) มีความคล้ายคลึงกันในแง่ที่ว่าเป็นบุคคลผู้ซึ่งได้กลายเป็นที่รู้จักของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในสังคม สำหรับความแตกต่าง กล่าวคือ เน็ตไอดอลเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงที่เกิดจากการเผยแพร่เรื่องราวหรือตัวตนของตนให้กับกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้ใช้สื่อออนไลน์หรืออินเทอร์เน็ต โดยที่บุคคลดังกล่าวไม่ได้เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักมาก่อนหน้า ในขณะที่บุคคลที่มีชื่อเสียงคือบุคคลที่ได้รับการสร้างตัวตนให้มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักขึ้นมาผ่านกระบวนการผลิตซ้ำทางสังคมที่มาพร้อมกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนในสังคมชีวิตประจำวัน เช่น ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศ นักแสดง นักการเมือง นักกีฬา นักธุรกิจชั้นนำ บุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่อง/รางวัล ฯลฯ ดังนั้นบุคคลธรรมดาทั่วไปจึงสามารถเป็นเน็ตไอดอลได้จากการสร้างและเผยแพร่เรื่องราวและตัวตนผ่านสื่อออนไลน์ โดยเรื่องราวและตัวตนเหล่านั้นก่อให้เกิดความสนใจในการติดตามและ/หรือเผยแพร่ในลักษณะการแชร์หรือแบ่งปันเนื้อหาโดยผู้ใช้สื่อออนไลน์ เช่น การทำอาหาร การจัด/ตกแต่งที่อยู่อาศัย การร้องเพลง การวาดภาพ การถ่ายรูป ฯลฯ หรือพฤติกรรมใด ๆ ที่อาจขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมหรือคุณค่าของคนบางกลุ่มแต่เป็นที่ถูกใจหรือได้รับความนิยมชมชอบโดยคนบางกลุ่ม อาทิ การล้อเลียน การเมือง/สถาบัน/ผู้นำ การอวดเรือนร่างเปลือยเปล่า การใช้สินค้าฟุ่มเฟือยหรือพฤติกรรมในลักษณะบริโภคนิยม ฯลฯ อย่างไรก็ตาม สำหรับในที่นี้ไม่ได้มุ่งเน้นการถกเถียงเกี่ยวกับบรรทัดฐานของเนื้อหาหรือตัวตนที่เหมาะสมหรือเข้าข่ายต่อการสมควรได้รับการเรียกว่าเป็นเน็ตไอดอล แต่ประการใด ในขณะที่เดียวกันเน็ตไอดอลก็อาจสามารถกลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมในเวลาต่อมาได้เช่นกัน ถ้าได้รับการผลิตซ้ำในการนำเสนอตัวตนผ่านสื่อและบทสนทนาของบุคคลทั่วไปในชีวิตประจำวัน

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากตัวอย่างข้างต้น จึงเห็นได้ว่า ในมุมมองด้านหนึ่งวัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์มีแนวโน้มไปในทิศทางที่เป็นบวกหรือเป็นประโยชน์กับผู้รับสาร เนื่องจากการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าวสะท้อนถึงเจตนาของผู้ส่งสารที่ต้องการให้สาระ ข้อมูล ความรู้ และความบันเทิงแก่ผู้รับสาร อันสอดคล้องกับคำกล่าวที่ได้เปรียบเปรยสังคมในปัจจุบันว่ามีลักษณะเป็นสังคมข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศ (information-based society)

อย่างไรก็ตามในมุมมองอีกด้าน การนำเสนอเรื่องราวหรือข้อมูลที่ไม่ใช่ด้านบวกจึงสามารถมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้เช่นกัน เช่น การนำเสนอเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงด้วยการถ่ายทอดสดโดยมีเจตนาต่าง ๆ อาทิ ความต้องการให้ผู้ถูกกระทำหรือเหยื่อในเหตุการณ์ดังกล่าวได้รับความอับอายในโลกสังคมออนไลน์ ดังเช่นกรณีนักเรียนหญิงโดนตบตีและถูกถ่ายคลิปวิดีโอประจานทางสื่อสังคม (Matichon Online 2016, June 26) หรือความต้องการที่จะสร้างความหวาดกลัวในระดับมวลชน ดังเช่นกรณีกลุ่มผู้ก่อการร้ายไอซิส (ISIS) ได้ลงมือสังหารนักข่าวชาวอเมริกัน

โดยการถ่ายคลิปลผ่านสื่อสังคม (Carter and Fantz 2014)

ทั้งนี้นอกเหนือจากกรณีการใช้ความรุนแรงกับผู้อื่นดังที่ได้ยกตัวอย่างไปในข้างต้น การใช้ความรุนแรงกับตัวเอง (self-violence) เช่น การฆ่าตัวตาย (suicide) และความพยายามฆ่าตัวตาย (suicide attempts) ก็สามารถเป็นการกระทำที่ถูกนำมาใช้ถ่ายทอดสด เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยเช่นกัน⁴ ด้วยเหตุนี้ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ต่างก็เป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นผ่านการใช้สื่อสังคมในเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่สำหรับการถ่ายทอดสดให้ผู้อื่นหรือในระดับสาธารณะได้รับรู้

2. ปรากฏการณ์การฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายแบบถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคม

ในปัจจุบัน ชาวหรือเหตุการณ์เกี่ยวกับการฆ่าตัวตายและความพยายามในการฆ่าตัวตายยังเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ตามสื่อต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่รับรู้ของสมาชิกในสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าตัวตายหรือความพยายามฆ่าตัวตาย

รูปแบบใดก็ตาม ในสมัยก่อนการกระทำดังกล่าวจะกลายเป็นข่าวหรือเป็นที่รับรู้ในระดับวงกว้างเมื่อถูกทำให้กลายเป็นข่าวโดยสื่อมวลชนผู้ทำข่าวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ความเคยชินเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวเกี่ยวกับการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายอันเกิดจากสื่อมวลชนแบบเดิม เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ฯลฯ เริ่มถูกท้าทายจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากอิทธิพลของสื่อสังคมเข้ามา มีบทบาทกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากขึ้น ดังนั้นในช่วงไม่ถึง 1 ทศวรรษที่ผ่านมา จึงได้พบเห็นข่าวเกี่ยวกับการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือนอกเหนือไปจากการนำเสนอข่าวดังกล่าวจากสำนักข่าวผ่านช่องทางสื่อแบบดั้งเดิมและสังคม ในปัจจุบันยังได้พบเหตุการณ์ในลักษณะที่ว่า ผู้ที่ฆ่าตัวตายหรือมีความต้องการที่จะพยายามฆ่าตัวตายได้กลับกลายเป็นผู้นำเสนอข่าวหรือข้อมูลดังกล่าวด้วยตัวเอง ซึ่งความชุกและความแพร่หลายของเหตุการณ์เหล่านี้จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตายและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ขึ้นมา ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยได้ฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมประเภท

⁴การสื่อความหมายของ “การฆ่าตัวตาย” ในฐานะความรุนแรงอย่างหนึ่ง ในที่นี้ผู้เขียนไม่ได้มีเจตนาชี้แนะว่าเป็นการกระทำที่มีความหมายในแง่ลบเสมอไปเพียงแต่เป็นมุมมองหนึ่งอันเกิดจากบรรทัดฐานของการใช้สื่อสังคมซึ่งได้กำหนดว่าการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวมีลักษณะเป็นข้อห้ามหรือขัดต่อศีลธรรม อย่างไรก็ตาม การฆ่าตัวตายสามารถได้รับการสื่อความหมายว่าเป็นการกระทำในแง่บวกหรือเป็นที่ยอมรับในบางกรณีได้เช่นกัน เช่น การฆ่าตัวตายแบบเพื่อส่วนรวม (altruistic suicide) การฆ่าตัวตายแบบมีเหตุผล (rational suicide) เป็นต้น

เฟซบุ๊ก (Thairath Online 2016, September 6) ความพยายามฆ่าตัวตายของ เน วัตดาว⁵ ด้วยการใช้อาวุธปืนจ่อศีรษะผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก (Thairath Online 2016, April 18) วัยรุ่นสาวชาวฝรั่งเศสฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดให้รถไฟพุ่งชนผ่านสื่อสังคมที่มีชื่อว่า “เพอริสโคป” (Periscope) (Samuel 2016) ชายชาวรัสเซียฆ่าตัวตายด้วยวิธีการแขวนคอผ่านโปรแกรมสไกป์ (Skype) ท่ามกลางการยุงของผู้ชม (Joshi 2014) เป็นต้น⁶

จากตัวอย่างเหตุการณ์การฆ่าตัวตายและความพยายามฆ่าตัวตายแบบถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมตามที่ได้เสนอไว้ในข้างต้น จึงสรุปลักษณะหรือนิยามของการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมได้ว่า คือ การที่บุคคลได้แสดงออกถึงการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายไม่ว่าโดยเจตนาหรือไม่ก็ตามบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านสื่อสังคมไม่ว่าช่องทางใดก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อื่น ทั้งที่เป็นบุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลที่ไม่รู้จักกันได้รับรู้ เพราะฉะนั้นการฆ่าหรือความพยายามฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่ความจริงที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ลงมือกระทำเพียงอย่างเดียว แต่สามารถถูกทำให้กลายเป็นเรื่องจริงด้วยการสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้อื่นในสังคมเสมือนจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงจากการนำเสนอผ่านเทคโนโลยีด้านสื่อที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมา

ในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้การฆ่าหรือความพยายามฆ่าตัวตายด้วยการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมจึงถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและเป็นอีกประเด็นร่วมสมัยอย่างหนึ่งในทางสังคมวิทยา

3. อิทธิพลเชิงโครงสร้างต่อการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตาย

ในทางสังคมวิทยาได้มีกรอบความคิดที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 มุมมองหลัก คือ มุมมองแบบโครงสร้างและมุมมองแบบผู้กระทำ

สำหรับมุมมองแบบโครงสร้าง คือ มุมมองหรือกลุ่มความคิดที่เชื่อว่าพฤติกรรมถูกกำหนดจากโครงสร้างหรือระบบของสังคม ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการอธิบายปัจจัยเชิงโครงสร้างว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ดังเช่นมุมมองจากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (structural-functionalism theory) ซึ่งได้ถูกนำไปใช้อธิบายถึงสาเหตุการฆ่าตัวตายว่า เกิดจากความบกพร่องเชิงหน้าที่ขององค์ประกอบบางอย่างในสังคม อาทิ การไม่ทำหน้าที่หรือการบกพร่องในหน้าที่ (dysfunction) ของสถาบันทางสังคม ทำให้สมาชิกในสังคมขาดศรัทธาหรือมาตรฐานที่ใช้ยึดเหนี่ยวในสังคม ซึ่ง

⁵ เน วัตดาว หรือ นายมครินทร์ พุ่มสะอาด เป็นบุคคลที่ได้รับการกล่าวถึงบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2555 อันเกิดจากการเผยแพร่คลิปที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้งกับอดีตเพื่อนในกลุ่มนักร้องหรือแก๊งไอรส อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา เน วัตดาวได้มีการนำเสนอตัวตนในลักษณะกลับตัวกลับใจเป็นคนดี ด้วยเหตุนี้ จากตัวตนต่างๆ ของเน วัตดาว จึงส่งผลให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งเกิดความชื่นชอบและติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ของ เน วัตดาว โดยในปัจจุบันพบว่าสื่อสังคมออนไลน์ในช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook) ของ เน วัตดาว ที่ใช้ชื่อว่า “Makharin Phumsaart” ได้มีผู้ติดตามรวมจำนวนทั้งสิ้น 1,564,769 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มีนาคม 2561) เพราะฉะนั้นในมุมมองของผู้เขียน เน วัตดาว จึงเข้าข่ายว่าเป็นเน็ตไอดอล (net idol) คนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การถกเถียงเกี่ยวกับความเหมาะสมหรือบรรทัดฐานของสังคมในการกำหนดว่าใครสมควรเป็นเน็ตไอดอลเป็นสิ่งที่ควรได้รับการศึกษาทำความเข้าใจเฉพาะด้านต่อไป ซึ่งไม่ใช่จุดมุ่งหมายหลักของบทความนี้

⁶ ผู้อ่านสามารถสืบค้นรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ เพิ่มเติมได้ตามแหล่งอ้างอิงที่ระบุไว้ในรายการอ้างอิง

สะท้อนถึงความล้มเหลวของบรรทัดฐานทางสังคม หรือภาวะไร้ระเบียบ (anomie) ดังนั้น เมื่อสมาชิกในสังคมเกิดความรู้สึกไร้บรรทัดฐานหรือไร้ที่พึ่งในการดำเนินชีวิตจึงอาจนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนในรูปแบบต่าง ๆ ตามมุมมองของ Robert K. Merton เช่น การหนีโลก (retreatism) หรือการถดถอยตนเองออกจากสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนรูปแบบหนึ่งที่มีแนวโน้มไปสู่การตัดสินใจฆ่าตัวตาย (Fryer 1986, 22-26; Humphrey and Palmer 2013, 231-234)

ในขณะที่ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (social exchange theory) ได้ถูกนำไปใช้อธิบายถึงสาเหตุการฆ่าตัวตายได้ว่า ในบางครั้งของสถานการณ์การแลกเปลี่ยน อาจเกิดสภาวะที่ไม่สมดุลระหว่างการเป็นผู้รับและผู้ให้กล่าวคือ การแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงทรัพยากรหรือผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ แต่รวมถึงการแลกเปลี่ยนในเชิงอารมณ์และสังคม ซึ่งในบางครั้งมีเรื่องของสถานภาพ บทบาท และ/หรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง ภาวะการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่ไม่สมดุล จึงอาจส่งผลให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความตึงเครียด และอาจเป็นสาเหตุเหนี่ยวนำไปสู่การฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายตามมาได้เช่นกัน โดยจากการศึกษาของ Hirsch and Barton (2011, 393-394) ได้พบว่า การแลกเปลี่ยนทางสังคมด้านลบ (negative social exchange) เช่น ความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังหรือได้รับการตอบสนองในด้านลบ ไม่ว่าลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับบุคคลใดก็ตาม ต่างสามารถมีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการฆ่าตัวตาย (suicidal behavior) ได้อย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม นักสังคมวิทยาในกลุ่มที่เน้นว่า “โครงสร้าง” เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ที่ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์การฆ่าตัวตายไว้โดยตรง คือ

Emile Durkheim โดยสามารถสรุปปัจจัยเชิงโครงสร้างของสังคมที่ส่งผลต่อการฆ่าตัวตาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลักคือ ความเข้มงวดของกฎเกณฑ์ในสังคม (regulation) และความเข้มข้นของการบูรณาการตนเองเข้ากับสังคม (integration) โดยสาระสำคัญของประเด็นดังกล่าว คือ สังคมที่มีปัจจัยเชิงโครงสร้างในลักษณะที่ตึงเครียดหรือยืดหยุ่นมากเกินไป (ไม่สมดุล) ก็จะมีส่วนทำให้ปัจเจกบุคคลเกิดความตึงเครียดและสามารถนำไปสู่การตัดสินใจฆ่าตัวตายในที่สุด (Pope 2008, 80-81)

เมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของมุมมองทางสังคมวิทยาแบบโครงสร้างโดยเชื่อมโยงกับการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตาย จึงสรุปได้ว่าโครงสร้างในสังคมซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งในแง่ความสัมพันธ์ที่ยึดโยงสมาชิกในสังคมเข้าไว้ด้วยกัน และบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมได้สร้างขึ้นมา สามารถมีผลต่อการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายได้ ถ้าระบบหรือโครงสร้างดังกล่าวไม่อยู่ในสภาวะที่สมดุลหรือกล่าวอีกนัยคือ ถ้าโครงสร้างสังคมมีความเคร่งครัดหรือยืดหยุ่นมากเกินไปก็จะทำให้สังคมเสียดุลภาพ อันส่งผลให้ปัจเจกบุคคลไม่สามารถปรับหรือหลอมรวมตัวเองให้เข้ากับโครงสร้างสังคมได้ จนอาจนำไปสู่การกระทำดังกล่าว

เพราะฉะนั้นในกรณีของการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม เนื่องจากการเชื่อมต่อนี้ระหว่างสังคมจริงกับสังคมเสมือนจริง การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำดังกล่าวในแง่โครงสร้างจึงไม่ใช่เพียงโครงสร้างในสังคมจริงหรือสังคมแบบปกติ แต่ต้องพิจารณาถึงโครงสร้างในสังคมเสมือนจริงด้วย ซึ่งในที่นี้คือ การใช้สื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยลักษณะโครงสร้างสังคมแบบเสมือนจริงคือ ได้มีความพยายามในการสร้างมาตรฐานชุมชนออนไลน์

หรือกำหนดกติกาและเงื่อนไขในการอยู่ร่วมกันของผู้ใช้สื่อสังคมประเภทต่าง ๆ ในบางกรณีมีการเชื่อมโยงกับกฎหมายหรือบรรทัดฐานอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสังคมจริงเพื่อให้ผู้ใช้สื่อสังคมยังตระหนักอยู่ว่า แม้ผู้ใช้สื่อสังคมมีตัวตนบนสังคมเสมือนจริงได้อย่างเสรีเพียงใด แต่ยังคงคำนึงถึงหลักการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม เช่น การไม่คุกคามผู้อื่น การไม่แสดงข้อความหรือภาพที่เข้าข่ายว่าผิดกฎหมาย ฯลฯ เนื่องจากถ้าผู้ใช้สื่อสังคมฝ่าฝืนมาตรฐานต่าง ๆ ก็จะมีบทลงโทษหรือการควบคุมทางสังคมตามมา อาทิ การดำเนินคดีตามกฎหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและ/หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การถูกสังคมประณาม/นินทาผ่านการแชร์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ฯลฯ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าโครงสร้างทางสังคมในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่ได้มีลักษณะที่ยึดโยงความสัมพันธ์ของสมาชิกหรือผู้ใช้สื่อสังคมไว้อย่างมีแบบแผน แต่เป็นการยึดโยงสายสัมพันธ์ที่ไร้รูปแบบตายตัว โดยที่ผู้ใช้สื่อสังคมแต่ละรายสามารถติดต่อกับผู้ใดก็ได้บนพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างไร้ข้อจำกัด ทั้งที่เป็นบุคคลที่ติดต่อด้วยในชีวิตประจำวันในสังคมปกติและ/หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ผู้ใช้สื่อสังคมได้ติดต่อด้วย (เพื่อนของเพื่อน) รวมถึงการติดตาม (following) ผู้ใช้สื่อสังคมรายอื่นโดยไม่จำเป็นต้องมีความสนิทสนมหรือรู้จักกันในสังคมแห่งความเป็นจริง ซึ่งลักษณะสายสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแบบเครือข่ายเช่นนี้เรียกว่า “สายสัมพันธ์แบบอ่อน” (weak ties) (Granovetter 1973, 1364-1366)

จากลักษณะโครงสร้างในสังคมเสมือนจริงดังที่ได้กล่าวไป จึงเอื้อให้ผู้ใช้สื่อสังคมสามารถนำเสนอตัวตนได้ในลักษณะทั้งที่จริงแท้และไม่เป็นจริงหรือทำให้เกินจริง โดยขึ้นอยู่กับว่าผู้ใช้สื่อสังคมได้นำ

ตัวตนของตนเองและบุคคลรอบข้างในสังคมที่เป็นจริงเข้ามาเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในสังคมเสมือนจริงของตนมากนักน้อยเพียงใด กล่าวคือ ในโลกสังคมออนไลน์คนหนึ่งคนสามารถเป็นผู้ใช้สื่อสังคมได้มากกว่า 1 รายและ/หรือสื่อสังคมที่มากกว่า 1 ประเภท การปกปิดหรือปรุงแต่งตัวตนของผู้ใช้สื่อสังคมจึงสามารถเกิดขึ้นได้อย่างหลากหลายรูปแบบตามความต้องการของผู้ใช้สื่อสังคม เพราะฉะนั้นตัวตนของผู้ใช้สื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์จึงสามารถเป็นได้ทั้งตัวตนที่แท้จริง จริงปนเท็จ หรือไม่แท้จริงโดยสิ้นเชิง ประกอบกับวิธีการเข้าถึงข้อมูลและการติดต่อกับผู้ใช้สื่อสังคมรายอื่นบนเครือข่ายดังกล่าวมีลักษณะเอื้อโอกาสให้ผู้ใช้สื่อสังคมแต่ละรายสามารถรับรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างค่อนข้างไร้ขีดจำกัดและ/หรือไม่จำเป็นต้องรู้ว่าเป็นใคร (anonymous user) ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมในแบบปกติที่การปฏิสัมพันธ์อยู่บนข้อจำกัดในด้านพื้นที่และเวลา รวมถึงสถานภาพและตัวตนที่มีแนวโน้มสามารถถูกระบุ/ตรวจสอบหรือเป็นที่รับรู้กันได้อย่างเชิงประจักษ์มากกว่าในสังคมเสมือนจริง ดังนั้นตัวตนและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ดังกล่าวจึงไม่มีความแน่นอน จากลักษณะดังกล่าวของโครงสร้างทางสังคมในสังคมเสมือนจริงจึงทำให้ในบางครั้งอาจนำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับความจริงแท้ของตัวตนของผู้ใช้รายอื่นและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สื่อสังคมตามมา (Introna 1997, 16)

ด้วยเหตุนี้สื่อสังคมจึงสามารถเป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มา/พยายามฆ่าตัวตายได้แสดงตัวตนผ่านพื้นที่ทางสังคมเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะตัดสินใจจบสิ้นชีวิต อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์การฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมด้วยมุมมองทางสังคมวิทยาแบบโครงสร้างอย่างเดียว อาจทำให้ละเลยมุมมองจากตัวผู้ใช้สื่อสังคมเนื่องจากไม่ใช่ผู้ใช้สื่อสังคมทุกคนจะตัดสินใจฆ่าตัวตายเพียงเพราะ

โครงสร้างสังคมเสมือนจริงได้เปิดช่องทางหรือมีลักษณะที่เอื้อต่อการให้นําเสนอการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตาย แต่ผู้ใช้สื่อสังคมที่จะฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายสามารถมีเหตุผลอันเกิดจากตัวเองในฐานะผู้กระทำการในการตัดสินใจลงมือกระทำการดังกล่าวผ่านสื่อสังคมด้วยเช่นกัน

4. มุมมองแบบผู้กระทำการต่อการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตาย

มุมมองทางสังคมวิทยาที่เชื่อว่าพฤติกรรมทางสังคมถูกกำหนดจากตัวปัจเจกบุคคลในฐานะผู้กระทำการ (actor/agency) ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลว่าเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมทางสังคมและมีแนวโน้มเป็นอิสระจากโครงสร้างทางสังคมโดยมุมมองหรือกลุ่มความคิดดังกล่าวมีฐานคิดที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งที่ชีวิตที่มีสติปัญญาและมีจิตใจจึงสามารถมีความคิดที่เป็นอิสระจากอิทธิพลของสังคม (Chetta Puanghut 2005, 53-57, 60-61) สำหรับในที่นี้ขอกล่าวถึงกลุ่มความคิดทางสังคมวิทยาที่เน้นตัวปัจเจกบุคคลว่าเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมทางสังคมเป็นหลักจำนวน 2 กลุ่มความคิด คือ ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ และสำนักปรากฏการณ์วิทยา

สำหรับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (symbolic interaction theory) เป็นทฤษฎีที่มุ่งอธิบายการกระทำหรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในฐานะที่เป็นผลมาจากความหมายที่ผู้กระทำให้กับการกระทำทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ โดยใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อกลางในการสื่อสารและทำความเข้าใจกับผู้อื่นในสังคมซึ่งในกระบวนการตอบโต้ดังกล่าว ต่างฝ่ายต่างได้แลกเปลี่ยนความหมายและเกิดการตีความระหว่างกัน ซึ่งเป็นการตีความความหมายที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์และบริบท ดังนั้นสังคมจึงเป็น

พื้นที่ของการแลกเปลี่ยนความหมายของพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ (Blumer 1969, 1-6) ในขณะที่สำนักปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) Alfred Schutz ได้รวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์แนวความคิดดังกล่าวโดยสรุปได้ว่า เป็นกลุ่มความคิดที่ให้ความสำคัญกับจิตหรือความคิดของมนุษย์ในฐานะที่เป็นผู้กำหนดหรือสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่ง กล่าวคือ มนุษย์ได้เป็นผู้สร้างความจริงซึ่งเรียกว่าเป็นความจริงทางสังคม (social construction of reality) ขึ้นมา และต่างฝ่ายต่างได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จนนำไปสู่การเกิดโลกทางสังคม (social world) ดังนั้นโลกทางสังคมจึงเป็นโลกที่เกิดจากการตีความหรือให้ความหมายของมนุษย์ (Natanson 1970, 101-111) สำหรับแนวการวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกในสังคมของสำนักดังกล่าว จึงมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความหมายหรือการทำความเข้าใจโลกของมนุษย์ โดยมีลักษณะเป็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มีต่อโลกหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว (Eberle 2014, 9-14)

โดยสรุป ในมุมมองของสังคมวิทยาแบบเน้นผู้กระทำการจึงมองว่ามนุษย์เป็นผู้สร้างความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม กล่าวอีกนัยคือมนุษย์เป็นผู้กำหนดพฤติกรรมด้วยตนเองมากกว่าการได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางสังคม อย่างไรก็ตามแม้กลุ่มความคิดดังกล่าวยังไม่มีแนวคิดหรือทฤษฎีใดกล่าวถึงการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายโดยตรง แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเข้ากับปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากความคิดความรู้สึกหรือปัจจัยภายในของปัจเจกบุคคลมากกว่าปัจจัยที่เป็นอิทธิพลจากภายนอก กล่าวคือเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากการที่ปัจเจกบุคคลได้ให้ความหมายและคุณค่าต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตาย แม้ปัจเจกบุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งรอบข้างใน

สังคม แต่อิทธิพลเชิงโครงสร้างเหล่านั้นไม่ได้เป็น
ชนวนสำคัญที่ทำให้ปัจเจกบุคคลตัดสินใจฆ่าตัวตาย
แต่ประการใด แต่ขึ้นอยู่กับมุมมองในการให้ความ
หมาย (meaning) และการให้คุณค่า (value) ของการ
ฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายเป็นหลักซึ่งมีความแตกต่าง
กันไปในแต่ละปัจเจกบุคคลซึ่งมีโลกทางสังคม (social
world) ที่แตกต่างกัน เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต
หลังความตาย คุณค่าของการมีชีวิตอยู่ (McClain-
Jacobson et al. 2004, 484-486) สิทธิ/เสรีภาพในการ
มีชีวิตอยู่หรือตาย (Ross and Kaplan 1994, 17-19;
Zemaitiene and Zaborskis 2005, 83) ฯลฯ

เมื่อนำมุมมองแบบผู้กระทำมาใช้อธิบาย
ปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่าและความ
พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม ดังที่ได้กล่าวไป
แล้วว่าสื่อสังคมเปรียบเสมือนพื้นที่ทางสังคมที่เปิด
โอกาสให้ปัจเจกบุคคลได้แสดงตัวตนได้อย่างเสรี ใน
ขณะเดียวกันเมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับตัวอย่าง
เหตุการณ์ที่ได้รับการกล่าวไว้ก่อนหน้านี้ จึงกล่าวได้ว่
การฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม
สามารถเป็นได้ทั้งการแสดงตัวตนให้ผู้อื่นรับรู้เป็นครั้
งสุดท้าย ในกรณีที่ตัดสินใจจบชีวิตลงอย่างแน่วแน่
และ/หรือในบางกรณีได้เข้าข่ายเป็นการแสดงออกให้
ผู้อื่นทราบว่า ผู้กระทำกำลังจะตัดสินใจฆ่าหรือ
พยายามฆ่าตัวตายแต่ไม่ได้มีความต้องการจบชีวิต
ลงอย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงการระบายความรู้สึก
หรือความคับข้องใจบางอย่างให้ผู้อื่นที่ใกล้ชิดตัว
และใกล้ชิดรับรู้ถึงปัญหาของตน

อย่างไรก็ตาม จากแนวทางการวิเคราะห์
แบบโครงสร้างในหัวข้อก่อนหน้านี้ ลักษณะของตัวสื่อ
สังคมหรือโครงสร้างสังคมเสมือนจริงก็สามารถใช้
อธิบายถึงการตัดสินใจฆ่าและความพยายามฆ่าตัว
ตายแบบถ่ายทอดสดบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้

เช่นกัน ดังนั้นเพื่อให้การวิเคราะห์ปรากฏการณ์
ดังกล่าวมีความรอบด้าน ในที่นี้จึงเป็นการนำเสนอ
ให้ศึกษา/อธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวด้วยแนว
การวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับทั้งมุมมองแบบ
โครงสร้างและผู้กระทำการควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อ
ทำให้เห็นภาพเกี่ยวกับกลไกการทำงานของสื่อสังคม
ที่เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์และได้ถูก
ใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ชัดเจนขึ้น

5. การฆ่าและความพยายามฆ่าตัว ตายผ่านสื่อสังคมในฐานะพื้นที่แห่ง การบรรจบกันของโครงสร้างและผู้ กระทำการ

จากการทบทวนมุมมองทางสังคมวิทยาที่ใช้
ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในช่วงต้น ซึ่ง
แบ่งเป็นมุมมองที่เน้นอธิบายจากโครงสร้างและ
มุมมองที่เน้นตัวผู้กระทำ อย่างไรก็ตามในทางสังคม
วิทยา ได้มีองค์ความรู้ชุดหนึ่งที่เรียกว่า “ทฤษฎี
โครงสร้าง-ผู้กระทำ” (structuration theory) ของ
Anthony Giddens ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถนำมาใช้
อธิบายปรากฏการณ์การฆ่าและความพยายาม
ฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมทั้งในระดับโครงสร้างและ
ผู้กระทำกันได้พร้อมกัน กล่าวคือ ในมุมมองของ
Giddens โครงสร้างและผู้กระทำไม่ใช่สิ่งที่แยก
เป็นอิสระจากกัน โดยต่างฝ่ายต่างได้รับอิทธิพลซึ่ง
กันและกัน หรือกล่าวอีกนัยคือทั้ง 2 มิตินี้เป็นแง่มุม
ที่ต่างกันของสิ่งเดียวกัน และความสัมพันธ์ของ
ทั้ง 2 มิติดังกล่าวมีประเด็นเรื่องการผลิตทางสังคม
(social production) และการผลิตซ้ำทางสังคม (social
reproduction) เข้ามาเกี่ยวข้อง (Chetta Puanghut
2005, 88-89) ทั้งนี้ เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์

การฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม ในที่นี้จึงสามารถอธิบายถึงความเชื่อมโยงดังกล่าว ผ่านประเด็นต่าง ๆ ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

5.1 ทวิภาวะของโครงสร้างว่าด้วยการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม

ในมุมมองของ Giddens การพิจารณาถึงมิติในระดับโครงสร้างและผู้กระทำการไปพร้อมกัน เรียกว่า “ทวิภาวะของโครงสร้าง” (duality of structure) ซึ่งแตกต่างจากวิธีคิดแบบทวิลักษณ์นิยม (dualism) ซึ่งเป็นมุมมองแบบเก่าในการแยกขั้วในการอธิบายความจริงทางสังคม สำหรับการอธิบายปรากฏการณ์สังคมแบบทวิภาวะของโครงสร้าง ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการไว้ว่า ทั้ง 2 มิติดังกล่าวถูกเชื่อมประสานโดยผ่านปฏิบัติการทางสังคม (social practices) ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อมาได้กลายเป็นสิ่งที่ร้อยเรียงเชื่อมโยงให้สมาชิกในสังคมได้เข้าใจร่วมกันและปฏิบัติสืบเนื่องกันเรื่อยมา (Chetta Puanghut 2005, 98-99)

สำหรับปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า แม้การกระทำดังกล่าวเริ่มต้นจากการตัดสินใจลงมือฆ่าหรือพยายามฆ่าตัวตายในระดับปัจเจกบุคคล แต่จากการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อให้สมาชิกคนอื่นในสังคมได้รับรู้ถึงการกระทำดังกล่าวของตน จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ลงมือกระทำได้เข้าใจหรือเคยชินกับความเป็นโครงสร้างของการเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ จากการที่ข่าว/เหตุการณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งตามตัวอย่างที่ได้หยิบยกไปในข้างต้น จึงมีความเป็นไปได้ว่าปัจเจกบุคคลหรือผู้ใช้สื่อสังคมในฐานะผู้กระทำ

ได้ว่าการกระทำซ้ำหรือเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าวจากการที่ได้เคยรับรู้หรือพบเจอการกระทำดังกล่าวบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการในปรากฏการณ์ดังกล่าวมากขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวโดยเริ่มต้นจากมุมมองผู้กระทำการ จากนั้นจึงเป็นการวิเคราะห์จากมุมมองผู้กระทำการไปสู่ความเป็นโครงสร้างของปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยจำแนกตามแนวคิด 2 แนวคิดที่ Giddens ได้ใช้ คือ การผลิตทางสังคม (social production) และการผลิตซ้ำทางสังคม (social reproduction)

5.2 การผลิตทางสังคม: การวิเคราะห์จากมุมมองผู้กระทำการ

Giddens ได้กล่าวถึงการผลิตทางสังคมไว้ว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิธีการในการสร้างหรือผลิตชีวิตทางสังคม โดยการสร้างความจริงหรือความหมายทางสังคมดังกล่าวขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ทางสังคม (Chetta Puanghut 2005, 99) ซึ่งการศึกษาถึง “ชีวิตทางสังคม” (social life) เป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในมุมมองแบบผู้กระทำการ ทั้งนี้จากที่ได้วิเคราะห์ไว้ในข้างต้น เมื่อผู้ใช้สื่อสังคมมีเสรีภาพในการออกแบบการนำเสนอตัวตนได้อย่างหลากหลายมากกว่าในโลกแห่งความเป็นจริง เพราะฉะนั้นสื่อสังคมเป็นพื้นที่ทางสังคมอย่างหนึ่งโดยผู้ใช้สื่อสังคมสามารถปลดปล่อยความคิดเห็น อารมณ์ และความรู้สึกได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากไม่ได้เป็นการปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าโดยตรง (face-to-face) ดังเช่นในสังคมแบบปกติ แต่ถูกแทนที่ด้วยการสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์ผ่านตัวหนังสือจากการพิมพ์ หรือรูปภาพ/ภาพ

เคลื่อนไหว (เช่น emotion clip, sticker, gif, clip ฯลฯ) ด้วยการอัปโหลด (upload) เนื้อหาเหล่านั้นลงโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันสื่อสังคมที่ใช้ งาน รวมถึงลักษณะการใช้งานในสื่อสังคมรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้เทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วและทันต่อเวลาจริง (real time) จึงเอื้อต่อการให้ผู้โพสต์สื่อสังคมเกิดความรู้สึกเสมือนมีอำนาจ⁷ ในการควบคุมการเผยแพร่ตัวตนในลักษณะต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้เพียงใช้ปลายนิ้วในการสัมผัส (touch) เลื่อน (slide) หรือการคลิก (click)

ดังนั้นการเสมือนมีอำนาจในการควบคุมการเผยแพร่ตัวตนผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เช่นนี้ จึงเข้าข่ายเป็นการผลิตทางสังคมตามมุมมองของ Giddens กล่าวอีกนัยคือการถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายเป็นความจริงทางสังคมอย่างหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากมนุษย์ในฐานะผู้กระทำและได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้โพสต์สื่อสังคมรายอื่นบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งนี้จากมุมมองดังกล่าว อาจนำหลัก “ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ” (power relations) มาประกอบการอธิบายเนื่องจากสะท้อนถึงความสัมพันธ์ของผู้ใช้สื่อสังคมระหว่างผู้ส่งสารหรือผู้ที่ต้องการนำเสนอการฆ่าตัวตายกับผู้รับสารหรือผู้ชม กล่าวคือแม้ผู้ใช้สื่อสังคมทุกรายเสมือนมีอำนาจจากการได้เป็นผู้ครอบครองและใช้เทคโนโลยีด้านสื่อสังคม อันเป็นช่องทางเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ แต่จากคุณสมบัติของเทคโนโลยีด้านสื่อสังคมดังที่ได้กล่าวไว้ในช่วงต้นบทความ จึงเอื้อให้ผู้โพสต์สื่อสังคมในฐานะผู้ส่งสารสามารถทำให้ผู้ชมตกอยู่ใต้อำนาจในลักษณะถูกทำให้ต้องชมหรือพบเห็นเนื้อหาการฆ่าหรือพยายาม

ฆ่าตัวตายตามกับผู้ส่งสารต้องการนำเสนอ โดยมีความปัจจุบันทันด่วนของการนำเสนอและเผยแพร่ รวมถึงการส่งต่อข้อมูลบนเครือข่ายออนไลน์เป็นปัจจัยสนับสนุน ซึ่งในบางครั้งผู้ใช้สื่อสังคมในฐานะผู้ชมไม่ได้ตั้งใจหรือเจตนาพบเห็นเนื้อหาเกี่ยวกับการถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตาย แต่เนื้อหาดังกล่าวสามารถปรากฏขึ้นมาได้ตลอดเวลา ตราบเท่าที่ผู้ชมไม่ได้ตั้งค่าการจำกัดการเข้าถึงเนื้อหาบางประเภทไว้และ/หรือมีผู้รายงานและจัดการกับปัญหาความไม่เหมาะสมของการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าว เนื่องจากผู้ชมบางรายอาจขาดความรู้/ความเข้าใจในการควบคุมการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคม จึงทำให้เปรียบเสมือนมีอำนาจไม่เพียงพอในการเป็นผู้รับสารจากผู้ส่งสารในสถานการณ์ดังกล่าว จากมุมมองดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า นอกจากการมีเทคโนโลยีด้านสื่อสังคม การมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อดังกล่าวจึงจัดว่าเป็น “ทรัพยากร” (resource) อย่างหนึ่งที่สามารถได้นำมาใช้ในการควบคุมหรือแสดงอำนาจไปตามเป้าหมาย (Chetta Puanghut 2005, 106-107) ในสถานการณ์ใด ๆ ที่ตามที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้โพสต์สื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์

อย่างไรก็ตาม แม้การผลิตทางสังคมเป็นการมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมจากมุมมองผู้กระทำ แต่ Giddens ก็ได้กล่าวถึงมิติความเป็นโครงสร้างว่าเป็นมิติที่ทับซ้อนอยู่ในมิติของผู้กระทำ การด้วยเช่นกัน ดังนั้นปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงมีลักษณะเป็นการปฏิบัติการร่วมกันระหว่างโครงสร้างกับผู้กระทำ กล่าวคือ ในแง่

⁷ผู้เขียนขอใช้คำว่า “เสมือนมีอำนาจ” เพราะอำนาจในการอนุญาตให้ใช้สื่อสังคมต่าง ๆ ที่แท้จริง คือ ผู้ดูแลระบบ (administrator) และ/หรือผู้มีอำนาจในการกำกับควบคุมสื่อในรัฐที่ผู้ใช้สื่อสังคมได้อาศัยอยู่ (media authority) เช่น การมีนโยบาย single gateway พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

โครงสร้างในที่นี้ คือ ระบบปฏิบัติการของตัวสื่อสังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมเสมือนจริงซึ่งเปิดโอกาสให้ปัจเจกบุคคลสามารถเลือกสรรการนำเสนอตัวตนในลักษณะต่าง ๆ แม้สื่อสังคมแต่ละประเภทได้มีการกำหนดมาตรฐานหรือเงื่อนไขในการใช้งาน แต่ก็ยังมีช่องว่างที่ทำให้ปัจเจกบุคคลมีโอกาสแสดงตัวตนได้โดยปราศจากการคัดกรองเนื้อหาในการนำเสนอที่เหมาะสมได้อย่างทันท่วงที สำหรับในแง่ผู้กระทำการ คือ ความคิดและความต้องการของผู้ที่จะฆ่าตัวตายหรือการแสดงตัวตนในรูปแบบการฆ่าและพยายามฆ่าตัวตายบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ อันเกิดจากการให้ความหมายแก่สื่อสังคมว่าเป็นพื้นที่หรือโลกทางสังคมในการแสดงออกซึ่งตัวตนตามความต้องการที่จะฆ่าตัวตายของตน ซึ่งเป็นการให้ความหมายบนพื้นฐานของลักษณะโครงสร้างสังคมเสมือนจริง ดังนั้นการกระทำดังกล่าวจึงเป็นผลรวมของปฏิบัติการระหว่างตัวโครงสร้างและผู้กระทำการ จึงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การฆ่าและพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม

เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ตามที่ได้ยกตัวอย่างแหล่งข่าวไว้ในข้างต้น ความคิดในการฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมในบางกรณีได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้ามาก่อน ดังเช่นกรณีวัยรุ่นสาวชาวฝรั่งเศสฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดให้รถไฟพุ่งชนผ่านสื่อสังคม โดยเนื้อหาในคลิปดังกล่าวได้พบว่าเธอได้มีเจตนาที่แน่วแน่ในการนำเสนอสาเหตุของการกระทำดังกล่าวว่าเป็นผลพวงมาจากการถูกบุคคลที่รู้จักข่มขืนเธอ (Samuel 2016) ในขณะที่ในบางกรณีเป็นความคิดตามอารมณ์ชั่ววูบหรือที่นิยมเรียกกันติดปากเวลาได้ยินข่าวผู้ที่ฆ่าและได้พยายามฆ่าตัวตายว่าเป็น “คนคิดสั้น” ดังเช่นกรณี เน วัดดาวที่ได้ให้สัมภาษณ์ภายหลังการกระทำความดังกล่าวว่าทำไปเพราะต้องการระบายความเครียดและไม่ได้มีเจตนาฆ่าตัวตายโดยตรง (Thairath Online 2016,

April 18) เพราะฉะนั้นการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมจึงสามารถเกิดขึ้นได้จากทั้งความตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจของผู้กระทำการ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม การกระทำดังกล่าวของผู้กระทำการได้มีมิติทางโครงสร้างเข้ามาทับซ้อนด้วยเสมอโดยสามารถอธิบายโดยจำแนกตามระดับการสำนึกได้ดังนี้

(1) ภาวะจิตรู้สำนึก: การตระหนักว่าตนเองและผู้ใช้สื่อสังคมคนอื่นต่างเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสังคมออนไลน์

สำหรับประเด็นดังกล่าว คือ การที่ผู้ใช้สื่อสังคมที่ต้องการฆ่าตัวตายตระหนักว่า ทั้งตนเองและผู้ใช้สื่อสังคมคนอื่นต่างเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสังคมออนไลน์ กล่าวคือ แม้สื่อสังคมเป็นพื้นที่สังคมเสมือนจริง แต่ผู้ใดก็ตามต่างก็เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ได้ทั้งสิ้น ดังนั้นการใช้สื่อสังคมเป็นช่องทางสำหรับการนำเสนอการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายของผู้ใช้สื่อสังคมจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานเจตนาที่แน่วแน่และมีสติระลึกถึงการกระทำของตนเองว่ากำลังจะลงมือทำอะไรและเพื่ออะไร ซึ่งในกรณีดังกล่าวคือ การรู้ว่าการกระทำของตนคือการลงมือฆ่าตัวตายแบบถ่ายทอดสดจะไปปรากฏให้ผู้อื่นได้เห็นโดยไม่จำกัดมิติด้านเวลาและสถานที่ ดังเช่นเหตุการณ์หญิงสาวชาวฝรั่งเศสที่ได้ฆ่าตัวตายดังที่ได้กล่าวไปในประเด็นก่อนหน้านี้ ซึ่งเหตุการณ์ในคลิปผู้ตายได้กล่าวถึงความตั้งใจของตนที่จะถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตาย แสดงให้เห็นว่าผู้ตายเป็นผู้ใช้สื่อสังคมและมีความเข้าใจถึงลักษณะของสื่อสังคมเป็นอย่างดี กล่าวอีกนัย คือ ผู้ตายได้เข้าใจถึงลักษณะโครงสร้างของสังคมเสมือนจริง จึงได้ตัดสินใจใช้สื่อสังคมเป็นช่องทางในการเผยแพร่การกระทำดังกล่าวสู่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม จากเนื้อหาที่ระบุในข่าว ทั้งที่ผู้ตายได้ตีความถึงการกระทำดังกล่าวว่าไม่สมควรเป็นแบบอย่างแก่ผู้รับชม

แต่ก็ยังมีเจตนาที่จะฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม แสดงให้เห็นถึงการที่ผู้ตายตระหนักว่าอะไรคือสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าควร/ไม่ควรทำ (ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นถึงการยึดมั่นในโครงสร้าง) แต่ก็ยังยืนยันที่จะกระทำในสิ่งที่สังคมมีบรรทัดฐานไว้ว่าไม่ควรทำ

จากการที่ผู้กระทำการบางรายมีเจตนาแน่วแน่หรือมีการทำงานในระดับจิตไร้สำนึกที่กำลังจะถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตาย ดังนั้นการสร้างตัวตน (self-formation) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้กระทำการได้คิด/วางแผนล่วงหน้าว่าจะสร้าง/นำเสนอตัวตนของตนเองในลักษณะใดก่อนเผยแพร่ตัวตนออกไปสู่ผู้ชมผ่านการถ่ายทอดสด จึงสะท้อนถึงความแน่วแน่ในการฆ่าตัวตายและเชื่อมโยงกับความเข้าใจและความตั้งใจในการใช้สื่อสังคมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว สำหรับการสร้างตัวตนในที่นี้เป็นการสร้างตัวตนในลักษณะเรื่องราว (story) เกี่ยวกับการกระทำของตนเองซึ่งก็คือ การฆ่าตัวตาย โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ในวงกว้างโดยผ่านช่องทางสื่อสังคม กล่าวคือ ผู้ที่ฆ่าตัวตายอาจมีความเป็นไปได้ในการคาดหวังว่า ภายหลังจากตนเองได้จบชีวิตไปแล้ว ผู้ที่ได้รับชมการกระทำของตนเองจะเกิดความรู้สึกรังเกียจหรือการตอบสนองบางอย่างหลังจากการรับชมการถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตายของตน อาทิ อាកารถกใจ ความคาดหวังไม่ถึงในการกระทำดังกล่าว ความเสียใจจากการสูญเสียของตน ฯลฯ โดยผู้ที่ฆ่าตัวตายก่อนลงมือฆ่าตัวตาย อาจเกิดความพึงพอใจต่อผลที่คาดว่าจะได้รับของผู้รับชม แม้ว่าตนเองจะไม่มีชีวิตอยู่แล้วภายหลังจากการกระทำดังกล่าวก็ตาม

(2) ภาวะจิตไร้สำนึกและความเคยชินกับการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน

ประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอคือ ความเคยชินกับการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวันของผู้ที่ฆ่า/ต้องการฆ่าตัวตาย อาจทำให้ผู้กระทำการได้นำสื่อสังคมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการแสดงตัวตนโดยไม่รู้สึกรังเกียจ จากกรณีดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้กระทำการได้ลงมือถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายในฐานะที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการเผยแพร่ตัวตนผ่านสื่อสังคมที่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งความเคยชินดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นพร้อมกับการปฏิบัติการณ์ของจิตไร้สำนึก⁸ (unconscious mind) กล่าวคือ ในบางครั้งผู้ที่ต้องการฆ่าตัวตายขาดการควบคุมสติหรือการมีสำนึกเกี่ยวกับความต้องการในส่วนลึก ซึ่งในที่นี้ คือ แรงจูงใจเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย เมื่อผนวกกับความเคยชินในการใช้สื่อสังคมในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เกิดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านการถ่ายทอดสดบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ตามมา นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกหรือสิ่งเร้า เช่น บรรยากาศระหว่างการใช้สื่อสังคมก็สามารถมีอิทธิพลต่อการกระตุ้นให้กลไกการทำงานของจิตไร้สำนึกมีพลังมากขึ้นได้เช่นกัน ดังเช่นกรณีเน วิดดา นอกจากนี้ได้อ้างว่า ในระหว่างลงมือพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม ตนเองได้กระทำลงไปอย่างไม่รู้ตัว อีกทั้งยังได้อ้างถึงปัจจัยเกี่ยวกับการฟังเพลงในระหว่างถ่ายทอดสดด้วยว่าเป็นส่วนหนึ่งที่กระตุ้นหรือเร้าอารมณ์ให้ลงมือกระทำการดังกล่าวโดยเพลงที่กำลังฟังมีเนื้อหาเกี่ยวกับความตาย (Thairath Online 2016, April 18)

⁸จิตไร้สำนึก หมายถึง จิตที่อยู่ในสภาวะไม่รู้ตัว เป็นภาวะที่ขาดการระลึกถึงเจตนาของตน และเป็นจิตที่อยู่ในระดับที่ลึกที่สุดเปรียบเสมือนส่วนของก้อนน้ำแข็งที่อยู่ใต้น้ำ โดยในทางทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic theory) ของ Sigmund Freud ได้ให้ความสำคัญกับจิตไร้สำนึกว่าสะท้อนถึงพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่แท้จริงของมนุษย์ (McLeod 2013; Cherry 2016)

นอกจากนี้ สิ่งเร้าอีกประเภทหนึ่งที่สามารถกระตุ้นการทำงานของจิตไร้สำนึกของผู้กระทำการ คือ ปฏิกริยาจากผู้ชมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาถึงบริบทของพื้นที่ทางสังคม ดังกล่าว นอกจากมีผู้ใช้สื่อสังคมในฐานะผู้ส่งสาร ยังมีผู้ใช้สื่อสังคมอีกฝ่ายที่เป็นผู้ชมหรือผู้รับสาร เช่นกัน ดังนั้นการนำเสนอตัวตนของผู้ใช้สื่อสังคมในฐานะผู้ส่งสาร ในอีกแง่มุมจึงเป็นการคาดหวังให้มีการสะท้อนกลับเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้ส่งสารได้ถ่ายทอดออกไป ซึ่งการสะท้อนกลับในบางกรณีสามารถกลายเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้ผู้ส่งสารได้ตัดสินใจลงมือฆ่าตัวตายได้เช่นกัน ดังตัวอย่างจากกรณีชายชาวรัสเซีย ได้ถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตายผ่านโปรแกรมสไกป์ (Skype) ท่ามกลางการยุยงของผู้ชม (Joshi 2014) จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้ชมในระดับสาธารณะ หรือผู้ที่กำลังติดตามผู้ถ่ายทอดสดสามารถเข้าข่ายเป็นสิ่งเร้าซึ่งทำให้ผู้ที่ต้องการฆ่าตัวตายได้ตัดสินใจฆ่าตัวตายต่อหน้าผู้อื่นได้เช่นกัน

ในขณะเดียวกันผู้ที่ต้องการฆ่าตัวตายซึ่งมีทักษะในการใช้/เข้าถึงสื่อสังคม เนื่องจากอยู่ในระหว่างมีปัญหารุมเร้าและ/หรืออยู่เพียงลำพัง มีภาวะซึมเศร้า/หาที่พึ่งไม่ได้ อาจมีแนวโน้มเลือกใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแนวทางสนับสนุนการกระทำดังกล่าวของตน (Recupero 2012, 515-517) เมื่อเหตุการณ์ดำเนินมาถึงจุดที่ต้องการจบชีวิตตนเอง การถ่ายทอดสดฆ่าตัวตายจึงเกิดขึ้นต่อเนื่องตามมาในระหว่างการอยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ จากกรณีตัวอย่างดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าผู้ที่ต้องการฆ่าตัวตายซึ่งมีสภาวะจิตใจในระดับที่เปราะบางอยู่แล้ว เมื่อต้องเข้าไปอยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นพื้นที่เสมือนไร้ขีดจำกัดในการได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งยังไม่ได้มีการคัดกรองหรือมีผู้คอยให้คำแนะนำ ประกอบกับความเคยชินจากการเป็นส่วนหนึ่งของผู้ใช้สื่อสังคม

บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงอาจส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์กับผู้ใดหรือการรับรู้ข้อมูลใด ๆ ก็ตามได้กลายเป็นสิ่งเร้าที่นำไปสู่การตัดสินใจถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตายตามมา

โดยสรุป การถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายในลักษณะที่เป็นการอธิบายจากมุมมองผู้กระทำการหรือการผลิตทางสังคม จึงสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของความตั้งใจและไม่ตั้งใจในการเผยแพร่ตัวตนในลักษณะดังกล่าวซึ่งมีมิติเชิงโครงสร้างจากการใช้เทคโนโลยีและความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงออกถึงพฤติกรรมเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม การอธิบายในประเด็นดังกล่าวสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการในระดับปัจเจกบุคคลเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันทวิภาวะของโครงสร้างในมุมมองของ Giddens ก็ได้ให้ความสำคัญกับการมีอยู่และการเกิดขึ้นของความเป็นโครงสร้างอันเป็นผลมาจากการสร้างหรือผลิตซ้ำขึ้นมาโดยผู้กระทำการด้วยเช่นกัน

5.3 การผลิตซ้ำทางสังคม: การวิเคราะห์จากมุมมองผู้กระทำการไปสู่ความเป็นโครงสร้าง

การผลิตซ้ำทางสังคมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ใช้อธิบายว่าชีวิตทางสังคมที่ได้ถูกผลิตหรือถูกสร้างขึ้นมาโดยผู้กระทำการ สามารถพัฒนาหรือกลายเป็นโครงสร้างหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตในประจำวันได้อย่างไร ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีลักษณะต่อเนื่อง เกิดขึ้นมากกว่า 1 ครั้ง และอาจใช้เวลานานในระดับหนึ่งจนกว่าจะกลายเป็นสิ่งที่เข้าใจร่วมกันของสมาชิกในสังคม จากแนวคิดดังกล่าวของ Giddens จึงแสดงให้เห็นมุมมองอีกด้านหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับผู้กระทำการในการตอบคำถามว่า อะไรคือสิ่งที่ทำให้ปัจเจกบุคคล

ต้องคิดหรือกระทำในบางสิ่งบางอย่างซึ่งในบางครั้งไม่สามารถระบุเหตุผลที่เกิดจากความตั้งใจของตน ทั้งนี้ คำตอบต่อข้อคำถามดังกล่าว คือ เพราะมนุษย์หรือปัจเจกบุคคลมี “โครงสร้าง” อยู่ในสำนึกหรือการตระหนักรู้ในแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งจิตรู้สำนึกและจิตไร้สำนึก (Chetta Puanghut 2005, 99-102) ทั้งนี้ สำหรับประเด็นเกี่ยวกับปฏิบัติการของจิตทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าว ผู้เขียนได้กล่าวถึงในระดับหนึ่งไว้แล้วในหัวข้อก่อนหน้าในฐานะที่เป็นกลไกทางจิตในระดับผู้กระทำการที่สะท้อนให้เห็นว่าความเป็นโครงสร้างในผู้กระทำการส่งผลให้ผู้ลงมือฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายด้วยการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมสามารถเกิดขึ้นได้โดยทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ

ในมุมมองของ Giddens สิ่งที่ประสานหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตทางสังคมกับการผลิตซ้ำทางสังคม คือ ปฏิบัติการทางสังคม (social practices) ซึ่งเกิดขึ้นในสถานการณ์ใด ๆ ก็ตามที่มนุษย์ได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แล้วได้ใช้ทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ ทั้งในรูปแบบของวัตถุและไม่ใช่วัตถุ เช่น ความรู้ ตลอดจนทักษะในเชิงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (interactional skills) ฯลฯ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้สามารถเป็นได้ทั้งจากการมีติดตัวมาแต่เกิดหรือได้รับในภายหลัง ตลอดจนการได้รับการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่วัยเยาว์ในทุกสถานการณ์ทางสังคมที่ได้เผชิญ (Chetta Puanghut 2005, 101) ซึ่งนอกจากทรัพยากรเหล่านี้ ยังมีสิ่งที่เรียกว่า “กฎเกณฑ์” ซึ่งเปรียบเสมือนแนวทางในการกำหนดให้มนุษย์ได้กระทำในบางสิ่งบางอย่างได้ในแต่ละสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ เพราะฉะนั้นในมุมมองของ Giddens ทรัพยากรและกฎเกณฑ์จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นโครงสร้าง และโครงสร้างดังกล่าวไม่ได้มีภววิสัยที่แยกออกไปจากมนุษย์ แต่เป็นภววิสัย

ที่อยู่ในตัวมนุษย์และมีความยืดหยุ่นสำหรับการนำไปใช้ของมนุษย์ในผู้กระทำการ หรือกล่าวอีกนัยคือ มนุษย์ยังพอมีเสรีภาพหรือมีทางเลือกในการตีความกฎเกณฑ์และการนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในแต่ละสถานการณ์ที่พวกเขาได้เจอในชีวิตประจำวัน รวมถึงความสามารถในการสร้างหรือผลิตชีวิตทางสังคมตามเจตนาบนพื้นฐานของข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความยืดหยุ่นของกฎเกณฑ์ที่อาจแตกต่างกันไปในแต่ละปัจเจกบุคคลและสังคม (Chetta Puanghut 2005, 108-109)

ด้วยเหตุนี้ ถ้าสมมติให้มนุษย์หรือผู้กระทำการได้เข้าใจหรือยอมรับในชีวิตทางสังคมอย่างหนึ่งร่วมกัน และได้มีการกระทำซ้ำกันเรื่อยมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปและปรากฏว่ามีผู้กระทำการคนอื่นที่เข้าใจและยอมรับในชีวิตทางสังคมดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ชีวิตทางสังคมหรือพฤติกรรมดังกล่าวก็กลายเป็นแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมและความสัมพันธ์ให้กับสมาชิกคนอื่นในสังคมในเวลาถัดมา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายออนไลน์เป็นปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างใหม่ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับความแพร่หลายของการใช้สื่อสังคมเมื่อไม่เกิน 1 ทศวรรษที่ผ่านมา ดังนั้นการวิเคราะห์ในมุมมองการผลิตซ้ำทางสังคมในที่นี้จึงเป็นเพียงการวิเคราะห์ในเชิงคาดการณ์ความเป็นไปได้ของปรากฏการณ์ดังกล่าวที่จะกลายเป็นโครงสร้าง โดยในที่นี้ผู้เขียนขอหยิบยกแนวคิดจำนวน 2 แนวคิด ได้แก่ การฆ่าตัวตายเลียนแบบ (copy-cat suicide) และการแพร่ระบาดของอารมณ์ (emotional contagion) มาใช้สนับสนุนถึงความเป็นไปได้ของปรากฏการณ์ดังกล่าวในมุมมองจากผู้กระทำการไปสู่ความเป็นโครงสร้างดังนี้

1) การฆ่าตัวตายเลียนแบบ (copy-cat suicide)

การฆ่าตัวตายเลียนแบบสะท้อนถึงการที่บุคคลบุคคลหนึ่งได้ลอกเลียนแบบพฤติกรรมการฆ่าตัวตายตามผู้อื่น (Mesoudi 2009) โดยได้รับอิทธิพลผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น นิยาย ไทท์สน์ ฯลฯ (Segen's Medical Dictionary 2011) นอกจากนี้ การฆ่าตัวตายเลียนแบบยังหมายถึงเหตุการณ์การฆ่าตัวตายในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เกิดขึ้นตั้งแต่ 2 เหตุการณ์ขึ้นไปในช่วงเวลาเดียวกัน (Miller 2011, 420) สำหรับการวิเคราะห์การเลียนแบบการฆ่าตัวตาย Stack (2000, 148) ได้นำประเด็นเรื่องสื่อมวลชน (mass media) และทฤษฎีการเลียนแบบ (imitation theory) มาใช้สนับสนุนพฤติกรรมดังกล่าว โดยมองว่าการเลียนแบบการฆ่าตัวตายเกิดขึ้นจากการปัจจัยด้านสื่อมวลชนเข้ามาเหนี่ยวนำให้สมาชิกในสังคมได้รับรู้และเกิดการเลียนแบบการฆ่าตัวตาย อย่างไรก็ตาม นอกจากปัจจัยด้านสื่อที่เป็นช่องทางการนำเสนอข้อมูลหรือเนื้อหาเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายในสาธารณะ ตัวแบบหรือบุคคลต้นแบบที่เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นได้ฆ่าตัวตายตามก็มีอิทธิพลด้วยเช่นกัน เช่น บุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrities) (Wasserman 1984, 434) แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าความแพร่ระบาดของเรื่องการฆ่าตัวตายของบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง (non-celebrities) จะไม่มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบการฆ่าตัวตายแต่ประการใด (Stack 1990, 271-272)

อย่างไรก็ตาม จากการเข้ามามีบทบาทของสื่อสมัยใหม่อย่างสื่อสังคม (social media) ได้มีงานศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการใช้สื่อสังคมเฟซบุ๊ก (Facebook) สำหรับเป็นช่องทางการเผยแพร่การฆ่าตัวตาย ซึ่งได้มีการอภิปรายว่าสื่อสังคมดังกล่าวทำให้มีแนวโน้มเกิดการเลียนแบบการฆ่าตัวตายจากผู้ที่เป็นบุคคลใกล้ชิด เช่น เพื่อนหรือ

บุคคลที่ติดตาม ตลอดจนการได้รับอิทธิพลจากการรับรู้รับชมเกี่ยวกับการนำเสนอการฆ่าตัวตายจากผู้อื่นผ่านช่องทางดังกล่าว (Ruder et al. 2011, 281) จากการอภิปรายถึงความเป็นไปได้ของการเลียนแบบพฤติกรรมการฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมดังกล่าวได้พบว่า มีความสอดคล้องกับการที่นายแพทย์บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวถึงและให้คำแนะนำเกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า ควรมีการเฝ้าระวังพฤติกรรมเลียนแบบการฆ่าตัวตายในลักษณะของการทำร้ายร่างกายหรือฆ่าตนเองผ่านช่องทางสื่อสังคม อันเป็นผลจากการได้รับชม/รับทราบถึงการถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตายของผู้ลงมือในลำดับก่อนหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่มีความคิดหรือความต้องการที่จะฆ่าตัวตายอยู่แล้ว หรือมีสภาพจิตใจที่เปราะบาง และ/หรือเผชิญกับปัญหาในชีวิตที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงกลุ่มผู้ชมที่ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอหรือยังขาดวิจารณญาณในการรับสาร เมื่อได้รับชมตัวอย่างการถ่ายทอดการฆ่าตัวตาย จึงอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบตามมา (Manager Online 2016, October 28)

ดังนั้นความเป็นไปได้ของการผลิตซ้ำเกี่ยวกับการถ่ายทอดการฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ จึงสามารถเกิดจากพฤติกรรมการเลียนแบบ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการได้รับชมคลิปเหตุการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตาย อย่างไรก็ตาม นอกจากบทบาทของสื่อและบุคคลที่เป็นตัวแบบซึ่งมีลักษณะเป็นปัจจัยภายนอก การตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับการกระทำดังกล่าวมาใช้กับตนเองซึ่งเป็นปัจจัยภายในก็เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้การผลิตซ้ำทางสังคมสามารถเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจหรือการยอมรับการกระทำดังกล่าว ผู้เขียนจึงขอหยิบยกแนวคิดการแพร่ระบาดทางอารมณ์เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการอธิบาย

ความเป็นไปได้ของการผลิตซ้ำทางสังคมเกี่ยวกับการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมด้วยเช่นกัน

2) การแพร่ระบาดทางอารมณ์ (emotional contagion)

การแพร่ระบาดทางอารมณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลหรือสมาชิกคนอื่นในกลุ่มในลักษณะการถ่ายทอดอารมณ์/ความรู้สึกโดยผ่านพฤติกรรมและ/หรือทัศนคติจากคนหนึ่งคนไปสู่บุคคลอื่น ๆ กล่าวอีกนัย คือ การกระทำ อารมณ์ และความรู้สึกของบุคคลคนหนึ่งได้กระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดการเลียนแบบการกระทำดังกล่าวได้อย่างทั้งรู้สำนึกและไม่รู้สำนึก (Schoenewolf 1990, 49)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า สื่อสังคมเป็นช่องทางในการเข้าถึงสู่พื้นที่สาธารณะในสังคมเสมือนจริงหรือสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แม้ผู้ใช้สื่อสังคมไม่ได้เห็นหน้าหรือพบปะกันโดยตรง แต่ในระหว่างการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ข้อความ การเคลื่อนไหว ฯลฯ ผู้ใช้สื่อสังคมยังสามารถได้รับอิทธิพลจากการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมอารมณ์และความรู้สึกได้เช่นกัน (Ferrara and Yang 2015) นอกจากนี้ ความเป็นไปได้ของการแพร่ระบาดทางอารมณ์ในเครือข่ายทางสังคมมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มของสมาชิกที่มีความคล้ายคลึงกัน (homophile) (Shalizi and Thomas 2011, 211) เช่น การอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยเดียวกัน (subculture) การมีอุปนิสัย/ความสนใจใกล้เคียงหรือเหมือนกัน (attribution/affiliation) และการมีคุณสมบัติ (characteristics) บางประการร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้ การที่ผู้กระทำการได้เห็นตัวอย่างการถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายจาก

บุคคลอื่นแล้วจะสามารถเลียนแบบหรือทำตามได้ก็ต่อเมื่อบุคคลดังกล่าวเกิดการคล้อยตามผู้อื่นหรืออยู่ในภาวะที่ความเป็นตัวของตัวเองกลมกลืนไปกับตัวตนของผู้อื่นที่อยู่ในกลุ่ม/เครือข่ายเดียวกัน (de-individuation) ซึ่งในที่นี้คือ พื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ ภาวะดังกล่าวจึงสะท้อนถึงการที่ผู้ได้รับชมการถ่ายทอดสดได้รับเอาตัวตนจากต้นแบบที่ถูกนำเสนอมาเป็นแบบอย่างมาไว้กับตัวเอง การรับตัวตนของผู้อื่นมาไว้กับตัวเองในที่นี้จึงกลายเป็นทรัพยากรรูปแบบหนึ่ง ซึ่งอาจถูกดึงออกมาใช้ได้โดยทั้งแบบรู้ตัวและไม่รู้ตัวเพื่อตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของผู้กระทำ ณ ช่วงเวลาหนึ่งๆ ภายใต้บริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการกระทำเช่นนั้น ดังนั้นการแพร่ระบาดทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับการเลียนแบบการถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคม จึงไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในระยะเวลายันสั้นหรือตั้งอยู่บนพื้นฐานการไม่ตระหนักรู้หรือขาดสำนึกเกี่ยวกับตัวตนและการกระทำของตน เนื่องจากปฏิบัติการทางสังคมของผู้ถ่ายทอดสดการฆ่าตัวตายบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ทำให้ข้อมูล/เนื้อหาดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดหรือส่งต่อไปยังผู้ใช้สื่อสังคมรายอื่นได้ง่ายในวงกว้าง นอกจากนี้เนื้อหาดังกล่าวยังสามารถถูกผลิตซ้ำจากการส่งต่อหรือถูกบันทึกไว้เพื่อรอการอัปโหลดและเผยแพร่ต่อไปในอนาคตได้ตลอดเวลาในท้ายที่สุดผู้ใช้สื่อสังคมแต่ละรายจึงมีโอกาสดูเห็น/รับรู้เกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้มีความคิดที่จะฆ่าตัวตายอยู่ก่อนหน้าและ/หรือเห็นชอบกับการกระทำดังกล่าว การรับเอาข้อมูลเกี่ยวกับการนำเสนอและการเผยแพร่ตัวตนเช่นนั้นมาไว้กับตัวในฐานะทรัพยากรอย่างหนึ่งจึงอาจมีแนวโน้มเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าผู้อื่น

นอกจากนี้ มิติด้านกฎเกณฑ์ซึ่งเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของความเป็นโครงสร้างในมุมมอง

ของ Giddens ซึ่งในที่นี้ คือ มาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า มาตรการที่ปรากฏในสื่อสังคมต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัดจากการควบคุมเนื้อหาหรือข้อมูลการถ่ายทอดสดที่ไม่เหมาะสมได้อย่างทันท่วงที จึงเป็นช่องว่างที่ทำให้ผู้กระทำการได้รับรู้/เข้าใจและสามารถที่จะนำเสนอและเผยแพร่ตัวตนในรูปแบบนี้ได้อยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นจากลักษณะของทรัพยากรและกฎเกณฑ์ดังที่ได้กล่าวไปจึงเป็นองค์ประกอบร่วมที่เอื้อให้ความเป็นโครงสร้างอันเกิดจากการผลิตซ้ำทางสังคมของปรากฏการณ์ดังกล่าว สามารถมีอยู่และคงอยู่กับผู้กระทำการ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ผู้กระทำการใช้ยึดถือเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรมทั้งในลักษณะการผลิตซ้ำหรือแก้ไขตัดแปลงเพื่อผลิตสร้างหรือนำเสนอและเผยแพร่ตัวตนในรูปแบบใหม่ตามความต้องการต่อไป

6. สรุปแนวการวิเคราะห์ทางสังคมวิทยาในการอธิบายการฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายด้วยการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคม

การฆ่าและความพยายามฆ่าตัวตายด้วยการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นปรากฏการณ์และประเด็นร่วมสมัยทางสังคมวิทยาที่ใหม่และท้าทายต่อการศึกษา เนื่องจากปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ก้าวผ่านขอบเขตการศึกษาที่ยึดติดอยู่กับอาณาบริเวณใดอาณาบริเวณหนึ่งมาสู่การพิจารณาถึงกระบวนการการเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์ดังกล่าวที่แพร่กระจายบนพื้นที่ทางสังคมซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ อันเป็นผลมาจากความเจริญด้านเทคโนโลยี ด้านสื่อสังคมที่ได้เชื่อมโยงบุคคล วัตถุ องค์กร ข้อมูล ตัวตนต่าง ๆ ฯลฯ ให้มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะไร้พรมแดน (Urry 2000, 190-193)

ทั้งนี้จากการหยิบยกบางมุมมองขององค์ความรู้ทางสังคมวิทยามาใช้เป็นแนวการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยแบ่งเป็นมุมมองเชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ จึงกล่าวได้ว่าถ้าเลือกแนวการวิเคราะห์ดังกล่าวเพียงด้านใดด้านหนึ่งอาจทำให้ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากเทคโนโลยีด้านสื่อสังคมช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม และเอื้อต่อเสรีภาพในการสร้างและนำเสนอข้อมูล/เนื้อหา (user-generated content) อันส่งผลให้ความเป็นโครงสร้างและผู้กระทำการสามารถมาบรรจบกันได้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพราะฉะนั้นในที่นี้จึงได้พิจารณาว่า ทฤษฎีโครงสร้าง-ผู้กระทำการ (structuration theory) มีความเหมาะสมสำหรับการนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตาย เนื่องจากทฤษฎีดังกล่าวสะท้อนถึงความพยายามในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมด้วยมุมมองแบบโครงสร้างและผู้กระทำการไปพร้อมกัน

จากการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการอธิบายปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยทฤษฎีโครงสร้าง-ผู้กระทำการพบว่า การนำเสนอและเผยแพร่ตัวตนในลักษณะดังกล่าวของผู้กระทำการสามารถถูกผลิตหรือถูกสร้างได้จากความต้องการและแรงจูงใจที่สามารถปรากฏอยู่ในรูปแบบทั้งจิตสำนึกและจิตไร้สำนึก ตลอดจนการนำเอาความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมและช่องทางการเผยแพร่ตัวตนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ในฐานะที่เป็นโครงสร้างอย่างหนึ่งมาใช้ในการตีความและกำหนดแนวทาง

การนำเสนอและเผยแพร่ตัวตนตามเจตนารมณ์ของแต่ละปัจเจกบุคคลซึ่งมีปัจจัยแวดล้อมหรือบริบทที่เอื้อต่อการกระทำดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างกันไป ในขณะที่เดียวกันการนำเสนอตัวตนดังกล่าวเพื่อเผยแพร่บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็สามารถได้รับการผลิตซ้ำจนนำไปสู่การเป็นโครงสร้างได้เช่นกันจากผู้ใช้อีเมลสังคมรายอื่นที่อยู่ในฐานะผู้ชมได้แชร์และส่งต่อข้อมูลดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันผู้ใช้อีเมลสังคมด้วยกันต่างสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้และ/หรือเกิดอารมณ์คล้ายตามจนนำไปสู่การยอมรับและนำเอาตัวตนดังกล่าวของผู้คนที่ได้พบมาใช้เป็นแนวทางในการเลียนแบบการกระทำดังกล่าวบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในที่นี้เป็นการนำเสนอความเป็นไปได้ของการนำมุมมองการวิเคราะห์แบบโครงสร้างและผู้กระทำในทางสังคมวิทยามาใช้อธิบายปรากฏการณ์การถ่ายทอดสดการฆ่า/พยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมบนพื้นฐานตัวอย่างเหตุการณ์บางส่วน จึงทำให้มีข้อจำกัดในการให้ข้อสรุปว่า โดยแท้จริงแล้วแนว

การวิเคราะห์ในมุมมองแบบโครงสร้าง (structure) หรือผู้กระทำ (actor/agency) อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการพิจารณาควบคู่โดยพร้อมกันตามทฤษฎีโครงสร้างผู้กระทำ (structuration theory) แนวทางใดเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวมากที่สุด ดังนั้น การศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น การเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยพยายามฆ่าตัวตายผ่านสื่อสังคมและ/หรือการเทียบเคียงด้วยการศึกษาผ่านปรากฏการณ์อื่นในลักษณะที่เป็นการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคม อาทิ การโฆษณาสินค้า การนำเสนอกิจวัตรประจำวันของบุคคลทั่วไปและบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม การทำร้ายร่างกายผู้อื่นหรือสิ่งมีชีวิต การก่ออาชญากรรม หรือความรุนแรงในสังคม ฯลฯ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการขยายขอบเขตความเป็นไปได้ของความเหมาะสมในการใช้ทฤษฎีโครงสร้างผู้กระทำ การหรือมุมมองอื่น ๆ ทางสังคมวิทยาสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์การเผยแพร่ตัวตนด้วยการถ่ายทอดสดผ่านสื่อสังคมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อไป

References

- Blumer, Herbert. 1969. *Symbolic Interaction: Perspective and Method*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Carter, Chelsea J., and Ashley Fantz. 2014. "ISIS Video Shows Beheading of American Journalist Steven Sotloff." Accessed May 3, 2017. <http://edition.cnn.com/2014/09/02/world/meast/isis-american-journalist-sotloff>.
- Cherry, Kendra. 2016. "Freud's Conceptualization of the Unconscious." Accessed May 1, 2017. <https://www.verywell.com/what-is-the-unconscious-2796004>.
- Chetta Puanghut. 2005. *Khrongsang Phu Kra-Thamkan*. [Structure-Agency]. Bangkok: National Research Council of Thailand. (in Thai)
- Conklin, Gregory J., Gary S. Greenbaum, Karl O. Lillevold, Alan F. Lippman, and Yuriy A. Reznik. 2001. "Video Coding for Streaming Media Delivery on the Internet." *IEEE Transactions on Circuits and Systems for Video Technology* 11(3): 269-281.
- Eberle, Thomas S. 2014. "Methodological Implications of Phenomenological Life-World Analysis." In *Schutzian Phenomenology and Hermeneutic Traditions*, edited by Michael Staudigl, and George Berguno. Dordrecht: Springer.
- Ferrara, Emilio, and Zeyao Yang. 2015. "Measuring Emotional Contagion in Social Media." *PLOS One* 10(11): e0142390.
- Fryer, Sarah Beebe. 1986. "Retreat from Experience: Despair and Suicide in James Baldwin's Novels." *The Journal of the Midwest Modern Language Association* 19(1): 21-28.
- Granovetter, Mark S. 1973. "The Strength of Weak Ties." *American Journal of Sociology* 78(6): 1360-1380.
- Hirsch, Jameson Kenneth, and Alison L. Barton. 2011. "Positive Social Support, Negative Social Exchanges, and Suicidal Behavior in College Students." *Journal of American College Health* 59(5): 393-398.
- Hogan, Bernie. 2010. "The Presentation of Self in the Age of Social Media: Distinguishing Performances and Exhibitions Online." *Bulletin of Science, Technology & Society* 30(6): 377-386.

- Humphrey, John A., and Stuart Palmer. 2013. *Deviant Behavior: Patterns, Sources, and Control*. New York: Springer Science & Business Media.
- Introna, Lucas D. 1997. "On Cyberspace and Being: Identity, Self, and Hyperreality." *Philosophy in the Contemporary World* 4(1/2): 16-25.
- Joshi, Priya. 2014. "Russia: Police Investigate Skype Suicide after Spectators Urge Moscow Man to Himself." Accessed May 3, 2017. <http://www.ibtimes.co.uk/russia-police-investigate-skype-suicide-after-spectators-urge-moscow-man-kill-himself-1466168>.
- Luxton, David D., Jennifer D. June, and Jonathan M. Fairall. 2012. "Social Media and Suicide: A Public Health Perspective." *American Journal of Public Health* 102(S2): S195-S200.
- McClain-Jacobson, Colleen, Barry Rosenfeld, Anne Kosinski, Hayley Pessin, James E. Cimino, and William Breitbart. 2004. "Belief in an Afterlife, Spiritual Well-Being and End-of-Life Despair in Patients with Advanced Cancer." *General Hospital Psychiatry* 26(6): 484-486.
- McLeod, Saul. 2013. "Sigmund Freud." Accessed May 5, 2017. <http://www.simplypsychology.org/Sigmund-Freud.html>.
- Manager Online. 2016, October 28. "Ya Chom-Share Live Sod Kha-Tua-Tai Siang Phruetikam Lianbab." [Don't Watch and Share Any Live-Streaming Suicide. Doing So Risks Charge of Imitation]. Accessed May 3, 2017. <http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9590000107879>. (in Thai)
- Mangold, William Glynn, and David J. Faulds. 2009. "Social Media: The New Hybrid Element of the Promotion Mix." *Business Horizons* 52(4): 357-365.
- Matichon Online. 2016, June 26. "Nakrian Sao Mueang Chon Ro Fong Ari Dak Top At Clip Kluean Social Wang Rongrian Lai-Ok Than Tham Sia Chue." [A Chon Buri Female Student, Harmed by Opponents Who Uploaded Clip on Social Media. Wish School to Expel Them for Defaming Her]. Accessed May 3, 2017. <http://www.matichon.co.th/news/189656>. (in Thai)
- Mesoudi, Alex. 2009. "The Cultural Dynamics of Copycat Suicide." *PLOS One* 4(9): e7252.
- Miller, David N. 2011. "Copycat Suicides." In *Encyclopedia of Child Behavior and Development*, edited by Sam Goldstein, and Jack A. Naglieri. New York: Springer.

- Natanson, Maurice. 1970. "Alfred Schutz on Social Reality and Social Science." In *Phenomenology and Social Reality: Essays in Memory of Alfred Schutz*, edited by Maurice Natanson. The Hague: Martinus Nijhoff.
- Pope, Whitney. 2008. "Emile Durkheim." In *Key Sociological Thinkers*, edited by Rob Stones. 2nd ed. London: Palgrave Macmillan.
- Recupero, Patricia R. 2012. "Suicide and the Internet." In *The American Psychiatric Publishing Textbook of Suicide Assessment and Management*, edited by R. I. Simon, and R. E. Hales. 2nd ed. Washington, DC: American Psychiatric Publishing.
- Ross, Lisa Thomson, and Kalman J. Kaplan. 1994. "Life Ownership Orientation and Attitudes toward Abortion, Suicide, Doctor-Assisted Suicide, and Capital Punishment." *OMEGA-Journal of Death and Dying* 28(1): 17-30.
- Ruder, Thomas D., Gary M. Hatch, Garyfalia Ampanozi, Michael J. Thali, and Nadja Fischer. 2011. "Suicide Announcement on Facebook." *Crisis* 32(5): 280-282.
- Samuel, Henry. 2016. "French Teenage Girl Commits Suicide Live on Periscope." Accessed May 3, 2017. <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/11/french-teenage-girl-commits-suicide-live-on-periscope>.
- Schoenewolf, Gerald. 1990. "Emotional Contagion: Behavioral Induction in Individuals and Groups." *Modern Psychoanalysis* 15(1): 49-61.
- Segen's Medical Dictionary. 2011. "Copycat Suicide." Accessed May 26, 2017. <http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/Copycat+suicide>.
- Shalizi, Cosma Rohilla, and Andrew C. Thomas. 2011. "Homophily and Contagion Are Generically Confounded in Observational Social Network Studies." *Sociological Methods & Research* 40(2): 211-239.
- Stack, Steven. 1990. A Reanalysis of the Impact of Non-celebrity Suicides. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 25(5): 269-273.
- , 2000. "Suicide: A 15-year Review of the Sociological Literature Part I: Cultural and Economic Factors." *Suicide and Life-Threatening Behavior* 30(2): 145-162.

- Thairath Online. 2016, April 18. "Ang Arom Pha Pai Ne Watdao Rub Ying Tua Eng Ching Mai Wang Tai Tamruat Tang Song Khoha." [Ne Watdao Owns Up That He Shot Himself without Intending to Die. Police Put Up 2 Charges]. Accessed May 3, 2017. <http://www.thairath.co.th/content/607387>. (in Thai)
- . 2016, September 6. "Sa-Yong Khru Fuek Raksa Khwam Plotphai Phuk Kho Dap Phan Facebook Live Lang Thuk Chap Dai Mi Kik Sao." [A Guard-Trainer Man Hung Himself Posted on Facebook Live after Being Found Out about His Amprous Adventure]. Accessed May 3, 2017. <http://www.thairath.co.th/content/713630>. (in Thai)
- Wasserman, Ira M. 1984. "A Guard-Trainer Man Hanging Himself on Facebook Live." *American Sociological Review* 49(3): 427-436.
- Urry, John. 2000. "Mobile Sociology1." *The British Journal of Sociology* 51(1): 185-203.
- Zemaitiene, Nida, and Apolinaras Zaborskis. 2005. "Suicidal Tendencies and Attitude towards Freedom to Choose Suicide among Lithuanian Schoolchildren: Results from Three Cross-Sectional Studies in 1994, 1998, and 2002." *BMC Public Health* 5(1): 83.